

Wyrok z dnia 22 kwietnia 1998 r.

I PKN 55/98

Odszkodowanie, o którym mowa w art. 56 KP ustala się według wynagrodzenia brutto.

Przewodniczący SSN: Walerian Sanetra, Sędziowie: SN Barbara Wagner, SA Alina Krusz-Stankiewicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 kwietnia 1998 r. sprawy z powództwa Ryszarda M., Piotra C., Bogdana C., Zygmunta S. przeciwko Przedsiębiorstwu Budowlano-Produkcyjnemu „R.” Romualda S. w Z.G. o odszkodowanie i ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 9 października 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze wyrokiem częściowym z 20 maja 1997 r. [...] zasądził od pozwanego Przedsiębiorstwa Budowlano-Produkcyjnego „R.” w Z.G. - Romualda S. na rzecz powodów Piotra C., Bogdana C., Zygmunta S. i Ryszarda M. kwoty po 9.463 marek niemieckich z 8% odsetkami od 1 kwietnia 1996 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania oraz ekwiwalentów za urlop wypoczynkowy.

Wyrok częściowy dotyczył odszkodowania i ekwiwalentów za urlop wypoczynkowy, gdyż Sąd pierwszej instancji uznał, że sprawa w tym zakresie została dostatecznie wyjaśniona. Brak było bowiem podstaw do uznania, że powodowie porzucili pracę u pozwanego. Z ustalonego stanu faktycznego wynikało, że powodowie oraz inni pracownicy zatrudnieni u strony pozwanej przy pracach budowlanych w B. odmówili w dniu 31 marca 1996 r. podjęcia wynagrodzenia za ten miesiąc, gdyż jego

wysokość, podobnie jak poprzednio, znacznie odbiegała od wynagrodzenia zagwarantowanego w umowach o pracę. W dniu 1 kwietnia 1996 r. po przerwie śniadaniowej udali się do Konsulatu Polskiego w B., gdzie uzyskali informację o konieczności skierowania sprawy do sądu w Polsce. W tym czasie kierownik budowy podjął decyzję o wymeldowaniu powodów z hotelu i cofnięciu im zezwoleń na wykonywanie pracy na terenie Niemiec. Dnia 3 kwietnia 1996 r. pracodawca wystawił powodom świadectwa pracy z adnotacją, że stosunek pracy wygasł na skutek porzucenia przez nich pracy.

Zasądzając odszkodowanie Sąd Rejonowy uznał, że zachowanie powodów nie nosiło znamion porzucenia pracy, gdyż nie zamierzali zerwać łączącego ich ze stroną pozwaną stosunku pracy, zwłaszcza że już w pierwszych dniach kwietnia, po powrocie do kraju, zwrócili się do pracodawcy o przywrócenie do pracy. Nieobecność powodów w pracy po 1 kwietnia 1996 r. została spowodowana przez samą stronę pozwaną, skoro wymeldowano ich z hotelu i cofnięto zezwolenie na wykonywanie pracy.

W tej sytuacji zachodziły podstawy do zasądzenia na rzecz powodów odszkodowania na podstawie art. 59 i 58 KP w związku z art. 67 KP (w brzmieniu obowiązującym do 1 czerwca 1996 r., tj. do zmiany Kodeksu pracy, wprowadzonej ustawą z 2 lutego 1996 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz. U. Nr 24, poz. 110 ze zm.) w wysokości 3-miesięcznego wynagrodzenia wynikającego z umowy o pracę. Skoro powodowie nie porzucili pracy, to zachowali również prawo do nie wykorzystanego urlopu wypoczynkowego za 1996 r. w ilości po 7 dni, i wobec tego Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz powodów ekwiwalent z tego tytułu. O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 KC i § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 10 marca 1989 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych (Dz. U. Nr 27, poz. 339).

Wyrok ten zaskarżył pozwany pracodawca zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału oraz niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy i w związku z tym wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podzielił stanowisko zajęte przez Sąd pierwszej instancji i oparł je na ustalonym przez ten Sąd stanie faktycznym. Potwierdził także, że zachowania powodów nie można było ocenić jako porzucenia pracy, a

ich nieobecność na budowie wynikała z przyczyn leżących po stronie pracodawcy. Nie zaistniały żadne przesłanki do uznania, że została wypełniona dyspozycja, obowiązującego do 2 czerwca 1996 r. art. 65 § 1 KP i że powodowie samowolnie uchylili się od wykonywania pracy. Ten ustalony prawidłowo stan faktyczny nakazywał zasądzenie na rzecz powodów odszkodowania i konsekwentnie ekwiwalentów za nie wykorzystane urlopy wypoczynkowe za 1996 r. Sąd Apelacyjny uwzględnił jedynie zarzut apelacji, iż odszkodowanie należało określić i zasądzić w złotych polskich, a to zgodnie z art. 358 § 1 KC w związku z art. 300 KP, przewidującym wyrażanie zobowiązań na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej tylko w pieniądzu polskim, o ile ustawa nie przewiduje odstępstw od tej zasady.

Świadczenie odszkodowawcze przewidziane w art. 59 KP powinno również być zasądzone w złotych polskich i z tego względu należało to odszkodowanie przeliczyć według przelicznika marki niemieckiej na złote polskie obowiązującego w NBP w dacie orzekania.

Kasację od tego wyroku wniosła strona pozwana zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy; art. 328 § 2 KPC poprzez brak należytego rozważenia stanu faktycznego, w tym wiarygodności dowodów, na których oparł się Sąd i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności oraz art. 317 § 1 KPC, poprzez przyjęcie, że istniały podstawy do wydania wyroku częściowego, podczas gdy warunkiem prawidłowego wyrokowania było łączne rozpoznanie wszystkich powództw, skoro ustalenie zasadności roszczeń o nie wypłacone wynagrodzenie miało wpływ na wysokość zasądzonych na rzecz powodów odszkodowania, a także art. 384 KPC poprzez zmianę wyroku na niekorzyść strony skarżącej, tj. wyliczenie odszkodowania według kursu marki niemieckiej obowiązującego w dacie wyrokowania i zasądzenie odsetek ustawowych od 1 kwietnia 1996 r. podczas, gdy Sąd pierwszej instancji zasądził te odsetki w wysokości 8%.

Strona skarżąca zarzucała ponadto naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, a to art. 65 § 1 KP poprzez przyjęcie, że nie została zerwana więź łącząca powodów z zakładem pracy, a także przepisu art. 62 KP zezwalającego na oddalenie powództwa, gdy jego uwzględnienie byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Skarżący podnosił również, że Sąd Apelacyjny naruszył art. 358 § 1 KC poprzez przyjęcie kursu marki z dnia wyrokowania zamiast kursu obowiązującego w dniu wymagalności roszczenia, przy jednoczesnym zasądzeniu odsetek od dnia wymagalności lub art. 481 KC w związku

z art. 455 KC przy założeniu, że wymagalność odszkodowania następuje w dniu wyrokowania i wówczas zastosowano prawidłowy kurs marki, bezpodstawnie zasadzając odsetki od 1 kwietnia 1996 r. Nieprawidłowo również Sąd Apelacyjny zastosował art. 58 KP przez ustalenie odszkodowania w wysokości wynagrodzenia brutto zamiast netto. Zgłaszając te zarzuty strona pozwana wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi pierwszej instancji lub o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu kasacji strona pozwana podnosiła, że Sąd Apelacyjny nie ustosunkował się do zarzutów apelacji dotyczących między innymi ustaleń faktycznych i oceny materiału dowodowego, a ponadto nie uzasadnił należycie zasadności zasądzenia na rzecz powodów odszkodowania. Brak również było podstaw do wydania wyroku częściowego, skoro nie rozstrzygnięto o roszczeniach powodów dotyczących wynagrodzenia za pracę, oddalenie tych roszczeń wskazywałoby na konieczność oddalenia powództwa o odszkodowanie, gdyż jego zasądzenie pozostawałoby w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Samowolne opuszczenie pracy stanowi niewątpliwie ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych i uzasadniało do rozwiązania z powodami umów o pracę w trybie art. 52 KP. Bezasadnie także Sąd Apelacyjny ustalił wysokość odszkodowania, biorąc pod uwagę kurs marki niemieckiej obowiązujący w dacie wyrokowania z jednoczesnym zasądzeniem odsetek od daty wymagalności, a ponadto zasądził to odszkodowanie według wynagrodzenia brutto, co spowodowało, iż powodowie znaleźli się w sytuacji uprzywilejowanej, skoro odszkodowanie zasądzone na podstawie art. 58 KP jest wolne od podatku dochodowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja strona pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

Przede wszystkim należy stwierdzić, iż chybiony jest zarzut dotyczący braku przesłanek do wydania wyroku częściowego. Wyrok taki może być wydany - na podstawie art. 317 § 1 KPC - jeżeli dostatecznie wyjaśniona jest część żądania lub niektóre z żądań pozwu. Z taką sytuacją mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie. Ustalony stan faktyczny pozwolił na stwierdzenie, że brak było podstaw do

uznania, iż powodowie porzucili pracę, a co za tym idzie, że doszło do wygaśnięcia stosunku pracy. Ustalenie to nakazywało zasądzenie przysługującego z mocy prawa odszkodowania i bez znaczenia jest zarzut, iż zachowanie powodów mogłoby zostać ocenione w płaszczyźnie zasad współżycia społecznego. Chybiony jest także zarzut w zakresie naruszenia art. 328 § 2 KPC skoro Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia Sądu pierwszej instancji. Nie było więc potrzeby powtarzania w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego z jakiego względu dano wiarę jednym dowodom, a odmówiono jej innym, skoro uczynił to Sąd pierwszej instancji. Tym samym nie został naruszony art. 65 § 1 KP. Bezzasadny jest również zarzut dotyczący orzekania przez Sąd odwoławczy na niekorzyść strony skarżącej (naruszenia art. 384 KPC). Strona pozwana w apelacji podnosiła zarzut braku podstaw do zasądzenia na rzecz powodów odszkodowania wyrażonego w markach niemieckich i zarzut ten Sąd Apelacyjny prawidłowo uwzględnił. Konsekwencją tego było zasądzenie odsetek ustawowych w miejsce odsetek w wysokości 8% w stosunku rocznym przewidzianych dla kwot zasądzonych w walucie obcej. Przeliczenie wysokości odszkodowania na złote polskie nakazywało również zastosowanie kursu marki niemieckiej obowiązującego w dacie wyrokowania (zasada ta stosowana jest od lat w orzecznictwie sądów). Fakt ten nie stanowił przeszkody w zasądzeniu odsetek od 1 kwietnia 1996 r., skoro odsetki zasądzono od daty, od której zobowiązany do spełnienia świadczenia opóźnia się w jego spełnieniu.

Z ustaleń Sądu pierwszej instancji, przyjętych przez Sąd Apelacyjny wynika, że powodowie już w pierwszych dniach kwietnia 1996 r. domagali się przywrócenia do pracy, a zasądzone obecnie odszkodowanie zastępuje to żądanie. Od daty uznania, iż stosunek pracy wygasł strona pozwana zobowiązana była wypłacić powodom odszkodowanie, a skoro tego nie uczyniła, to przysługują powodom odsetki od daty ustalonej przez Sąd Apelacyjny. Tym samym nie zostały naruszone przepisy art. 358 § 1 KC i art. 481 KC w związku z art. 455 KC.

Niezrozumiały jest również zarzut dotyczący naruszenia art. 58 KP poprzez zasądzenie odszkodowania przy uwzględnieniu wynagrodzenia powodów brutto, zamiast netto. Przepis ten określa wysokość odszkodowania przyjmując za podstawę ustalenia jego wysokości, wynagrodzenie uzyskiwane przez pracownika. Wynagrodzenie to określone w umowie o pracę jest wynagrodzeniem brutto, a z powoływanych w kasacji przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych wynika obowiązek pobierania od tego wynagrodzenia zaliczki na poczet podatku dochodo-

wego. Zawsze więc pracodawca przeznaczają na wynagrodzenie pracownika kwotę wymienioną w ustawie i przepisach płacowych, a obowiązek opłacenia podatku powoduje jedynie zmniejszenie kwoty wypłaconej do rąk pracownika. Wyłączenie kwot odszkodowań z obowiązku opłacania podatku dochodowego nie może zatem przysporzyć pracodawcy dodatkowej korzyści, a stanowi uprzywilejowanie w sferze podatkowej.

Uznając zarzuty kasacji za bezpodstawne, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC oddalił kasację.

=====